Bistånd på gott och ont

Hur entreprenörskap, nationellt självstyre och trosbaserade initiativ kan förbättra biståndsarbete i låg- och medelinkomstländer

Göran Kurlberg

CLAPHAM INSTITUTET

sallux
ECPP FOUNDATION

Rapport 12:2026

Bistånd på gott och ont

Hur entreprenörskap, nationellt självstyre och trosbaserade initiativ kan förbättra biståndsarbete i låg- och medelinkomstländer

Copyright: Claphaminstitutet och författaren, 2026

Omslagsbild: United Mission to Nepal

Om rapportförfattaren:
Göran Kurlberg är docent i gastrokirurgi vid Sahlgrenska Akademin, Göteborgs universitet, missionsläkare i Nepal, gästprofessor emeritus Tribhuvan University Teaching Hospital, Nepal, samt styrelseledamot i Claphaminstitutet.

ISBN: 978-91-88163-94-3

From 2011 on, the activities of Sallux are financially supported by the European Parliament. The liability for any communication or publication by Sallux, in any form and any medium, rests with Sallux. The European Parliament is not responsible for any use that may be made of the information contained therein.

Innehåll

Sammanfattning 4
1. Inledning 5
1.1 Misslyckat bistånd 5
1.2 Orsaker till misslyckat bistånd 6
2. Svenskt statligt bistånd 7
2.1 Biståndspolitik 7
2.2. Biståndmyndigheten Sida 7
2. Afrika söder om Sahara, en bakgrundsteckning 8
2.1 Afrikansk historia: Kolonialism och kristen tro 8
2.2 Utveckling av bistånd till Afrika söder om Sahara 9
2.3 Protestantisk mission till Afrika 11
2.4 Tanzania – illustrerande exempel för stor del av Afrika 12
3. SAT-7 - kristen mediekanal påverkar samhällen i Mellanöstern och Nordafrika 16
3.1 Behoven väcker vision om en kristen medieplattform i MENA 16
3.2 SAT-7 idag 17
3.3 Evangelisation och biståndsarbete hand i hand 19
3.4 Opinionsbildande och samhällspåverkande arbete 20
4. United Mission to Nepal - ett föredöme i trosbaserat biståndsarbete 22
4.1 Bakgrund och förutsättningar 22
4.2 Bildandet av United Mission to Nepal 23
4.3 Sjukvårdsarbete genom UMN 24
4.4 Primärhälsovård, och förbättrad hälsa 26
4.5 Skolutbildning 27
4.6 Jordbruksarbete i monsunklimat 28
4.7 Industriutveckling i södra Nepal 29
4.8 Decentralisering och Nationalisering av UMN 30
4.9 Den kristna kyrkan i Nepal – integral mission 31
5. Slutsatser och rekommendationer 33
Källor 34

Sammanfattning

Ett stort antal biståndsorganisationer i västvärlden har förmedlat hjälp till den fattiga delen av världen. Till stor del har detta förhållande sin grund i att från mitten av 1800-talet har kyrkor och missionsorganisationer sänt stora skaror av missionärer till låg- och medelinkomstländer. De bedrev inte bara församlingsplantering utan byggde också skolor och sjukhus, för att utveckla dessa områden.

Många miljarder kronor för fattigdomsbekämpning har sänts till låg- och medelinkomstländer, men ofta utan önskat resultat, främst till följd av att mottagarländer saknar den europeiska politiska och ekonomiska infrastrukturen. Denna rapport syftar till att granska svensk biståndspolitik och internationellt biståndsarbete, men analyserar även biståndsinsatser genom trosbaserade organisationer, vilka präglas av eget entreprenörskap och självstyre, för att ge exempel som vi kan lära av för förbättrat biståndsarbete.

Denna rapport poängterar att United Mission to Nepal i stor utsträckning har bidragit till landets utveckling genom sitt nära samarbete med respektive myndigheter, men också verkat som föredöme i utveckling av landets infrastruktur, samt hälsodemografiska parametrar. SAT-7 är i huvudsak en rörelse som stöder kristna i Mellanöstern, men bidrar också med påverkansarbete genom skolutbildning för utsatta barn, jämlikhet mellan könen, samt strävan mot ökad religionsfrihet och mänskliga rättigheter.

Situationen för länder i Afrika är mer bekymmersam där omfattande biståndsinsatser har haft högst begränsad påverkan på dessa länders utveckling. Tillförsel av biståndspengar till Afrika har inte varit tillräckligt för att utveckla dessa länder. Det hade också varit nödvändigt att uppmuntra och utmana dessa länder till att själva ta initiativ till att bygga god infrastruktur, utveckla demokratiska system och förbättra hälsodemografiska parametrar, på samma sätt som skett i asiatiska länder. Detta är något Abednego Keshomshara, biskop i den Lutherska kyrkan i Tanzania framhåller i sin doktorsavhandling: ”En teologi för fattigdomsbekämpning i Tanzania: på jakt efter en kristen socioekonomisk och politisk vision”, och som denna rapport instämmer i.

1. Inledning

Det finns i västvärlden en biståndstradition av hjälpsamhet. När fattiga barn dyker upp i tidningar och på TV-skärmar är människor beredda att ge av sitt överflöd. Både i den kristna trossfären, men även inom humanism och socialistiska rörelser återfinns uppfattningen att de som har det bättre ställt bör ge till en fattigare del av vår värld. Även underhållningsbranschen har engagerat sig i biståndsverksamhet. Live Aid arrangerades av Bob Geldof, irländsk rockmusiker, 1985 då man samlade in 150 miljoner pund till förmån för svältkatastrofen i Etiopien. Så har också olika biståndsorganisationer i västvärlden förmedlat hjälp till den fattiga delen av världen. Många miljarder kronor för fattigdomsbekämpning, har sänts till låg och medelinkomstländer, framförallt till länder i Afrika söder om Sahara.

Till stor del har detta förhållande sin grund i att från mitten av 1800-talet har kyrkor och missionsorganisationer sänt stora skaror av missionärer till låg- och medelinkomstländer. För Sveriges del rör det sig om 12 000 personer som lämnat Sverige för att under längre eller kortare tid och på olika kontinenter i huvudsak arbeta med församlingsplantering, men också med skolverksamhet och sjukvård.[1] I Afrika söder om Sahara har det skett en kraftig tillväxt av kristna kyrkor med dominans av pingstväckelsen och de lutherska kyrkorna, och denna kontinent kan numera i hög grad betraktas som kristen.

1.1 Misslyckat bistånd

Trots att kyrkor och trosbaserade organisationer i det globala syd har ökat kraftigt är dessa dock fortfarande starkt beroende av assistans från väst. Många miljarder kronor i biståndsmedel, och västlig arbetskraft har sänts till utvecklingsländer, framför allt till länder i Afrika söder om Sahara, men utan att det lett till så omfattande förbättringar av samhällsstruktur, människors hälsa och livsvillkor som biståndsgivarna önskat.

Efter andra världskriget bidrog USA genom Marshallhjälpen med ekonomiska medel till ett sargat Europa, för att bygga upp dessa länder efter kriget. Då de europeiska länderna i allmänhet hade en välutvecklad ekonomisk, social och politisk infrastruktur blev det möjligt att framgångsrikt utnyttja dessa ekonomiska medel.[2] Då olika biståndsorganisationer på liknande sätt ville förmedla bistånd till fattiga länder i Afrika söder om Sahara har resultatet inte blivit lika lyckat, till stor del till följd av en outvecklad politisk, social och ekonomisk infrastruktur i dessa länder.

Svenska staten har genom riksdag och regeringar allt sedan mitten av 1900-talet i tilltagande omfattning och enligt ovanstående intentioner utvecklat en biståndspolitik förverkligad genom Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida). Sida

[1] Klas Lundström, Kajsa Ahlstrand, Jan-Åke Alvarsson, Göran Janzon (red), *Svensk Mission och kyrkorna som växte fram*, (Artos, Skellefteå, 2021). 12.
[2] Dambisa Moyo, *Dead Aid – Why Aid is not Working and How There is Another Way for Africa*, (Penguin Books, London, 2010). 12.

arbetar för att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck. Verksamheten finansieras av svenska skattepengar.

Det är nu hög tid att både stat och biståndsorganisationer i de afrikanska länderna finner strategier som dels kan ta tillvara sin egen styrka, att själva ta initiativet och leda sin egen samhällsutveckling, men även den som finns i trosbaserade organisationer. Många asiatiska länder, exempelvis Kina är exempel som själva har utvecklat infrastruktur, industrier och handel utan biståndsmedel.[3] Det är denna typ av utveckling som behövs också i afrikanska samhällen.

1.2 Orsaker till misslyckat bistånd

Vi har redan påtalat att trots att många miljarder av biståndsmedel har strömmat in till länder i Afrika från västerländska statliga och frivilliga organisationer har dessa pengar inte utvecklat dessa afrikanska länder i någon större utsträckning. Vi vill med denna rapporten analysera mekanismerna och orsakerna bakom detta misslyckande i utveckling av infrastruktur, demokrati och hälsoparametrar. Men vi vill också belysa exempel på självständiga och självstyrande biståndsorganisationer.

De studerade organisationerna har valts ut på grund av att de leds och styrs av ett nationellt ledarskap i det land eller område de arbetar i och har sina flesta anställda bland den egna befolkningen. De arbetar för långsiktighet, via avtal mellan givar- och mottagarorganisationer på lika villkor som kan undvika ett överdrivet inflytande från givaren på vad mottagaren ska ta emot. Vissa av dessa organisationer har nationalisering som långsiktigt mål, ömsesidighet i planering, finansiering och utformning, vill involvera aktuella myndigheter – självfallet med hänsyn tagen till risken för korruption. De verkar för etiskt och moraliskt högtstående strategier, empatiskt och välorganiserat i enlighet med Jesu centrala principer: att älska Gud, med hjärta, vilja, förstånd, och sin nästa som sig själv.

De exempel på lyckat biståndsarbete vi vill lyfta fram är tre trosbaserade organisationer i Afrika och Asien, som exempel på hur den kristna tron kan utgöra en hållbar grund för ett framgångsrikt biståndsarbete. De är den lutherska kyrkan i Tanzania, SAT-7 - den kristna mediekanalen i Mellanöstern, samt United Mission to Nepal - en ekumenisk och internationell biståndsorganisation med huvudkontor Nepal.

Med denna analys hoppas vi också kunna inspirera trosbaserade organisationer och andra icke-statliga organisationer (NGOs), både i Sverige och i andra delar av världen, samt ge kunskap och handlingskraft till svenska och europeiska frivilligorganisationer och statliga biståndsorgan att förbättra sina strategier för internationellt bistånd. Med ett fokus på självstyre och entreprenörskap, samt en öppenhet för religionens roll i biståndsarbetet önskar vi med denna rapport vända trenden med bristande biståndsstrategier och istället uppmuntra till ett biståndsarbete som kan leda till framgång för alla parter. Avgörande är också att mottagarna själva får medverka till en

[3] Ibid. 34.

god utveckling av lokala samhällen och organisationer. Vi vill påtala vikten av att undvika ”helper syndrome”, det vill säga att givarna bestämmer vad mottagarna ska få.[4]

2. Svenskt statligt bistånd

2.1 Biståndspolitik

Svensk biståndspolitik regleras av olika interna och politiskt beslutade styrdokument, från riksdag, regering och biståndsmyndigheten Sida. Politiken varierar delvis beroende på mandatfördelningen i riksdagen men syftar till fattigdomsbekämpning och global utveckling, enligt FN:s Agenda 2030, som har tillämpats som ett grunddokument för svensk biståndspolitik. Dokumentet har ett fokus på rättighetsfrågor, jämställdhet, miljö och klimat. Ekonomisk utveckling nämns som rubrik, men har en uttalad ideologisk agenda, och förklaras under rubriken ”Inkluderande ekonomisk utveckling”, där jämställdhet mellan könen ges en särskild plats.[5]

Den svenska biståndspolitiken har på pappret ett fokus på mottagarländernas egna synsätt och ansvar i biståndspolitiken: ”Utgångpunkten är partnerländers egna visioner och prioriteringar, baserat på principen om samarbetsländernas ägarskap och ansvar för sin egen utveckling.”[6]

När det gäller trosbaserade organisationers frihet att bedriva biståndsarbete utifrån sin religiösa grund ger policyramverken inga specifika riktlinjer för trosbaserade organisationers frihet att bedriva bistånd utifrån sin religiösa grund. Sida samarbetar med vissa trosbaserade och kristna organisationer, framför allt via Svenska missionsrådet, ett samarbetsorgan för de flesta svenska samfund.[7] Biståndsmedel fördelas dock enbart till sekulära arbetsområden och inte till specifikt religiösa ändamål, som exempelvis församlingsplantering.

2.2. Biståndmyndigheten Sida

Sida, Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete tillkom 1965 efter sammanslagning av likartade hjälporganisationer. 1995 slås Sida samman bland annat med forskningsenheten SAREC. Av de 53 miljarder kronor som Sida 2026 erhåller från svenska skattebetalare går 63 % till multinationella aktörer och resten till bilaterala avtal, enskilda organisationer med mera. Det beräknas att Sida bidrar med runt nio miljarder kronor till länder i Afrika.[8] Under de tre decennier som Asien har rest sig, har den extrema fattigdomen i stället tilltagit i Afrika, där stora delar av kontinenten idag befinner sig på

[4] Abednego Keshomshara, Keshomshara Abednego, A Theology of Poverty Reduction in Tanzania: A Quest for Christian Socio-economic and Political Vision (Doktorsavhandling, Kirchliche Hochschule, Wuppertal/Central Tanganyika Press, 2008). 13.
[5] Policyramverk för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd, Regeringens skrivelse 2016/17:60. 28-30.
[6] Ibid. 54.
[7] Svenska missionsrådet, webbplats, smc.global
[8] Open Aid, webbplats, https://www.openaid.se/lander-och-regioner?years=2025

samma ekonomiska nivå som för en mansålder sedan.[9] Det är därför inte självskrivet att ett högt bistånd automatiskt hjälper. En viktigare faktor tycks vara hur biståndet används. Det traditionella enprocentsmålet som länge använts i den svenska debatten är helt frikopplat från effekten. Debatten handlar inte främst om vad givandet eventuellt kan uppnå, utan om vilken kvot av vår egen rikedom som ska gå till bistånd. Biståndet riskerar därmed att utformas mer av omsorg om givarens välbefinnande, inte av mottagarens utveckling.[10]

2. Afrika söder om Sahara, en bakgrundsteckning

2.1 Afrikansk historia: Kolonialism och kristen tro

Den afrikanska kontinenten har genom en stor del av sin historia påverkats av utländska makter. I Östafrika bedrev arabiska stater länge slavhandel för interna behov i hushåll och jordbruk. Under 1800-talet utvecklades den industriella revolutionen i Europa. Detta innebar stort behov av råvaror, liksom billig arbetskraft främst från kolonierna i Afrika.[11] De europeiska kolonialmakterna försåg också den amerikanska södern med slavar från mestadels Västafrika. 1833 upphörde slavhandeln i det brittiska samväldet, till stor del på grund av aktiv opinionsbildning av William Wilberforce och den ursprungliga Claphamgruppen, men delvis också då maskiner tagit över rollen som arbetskraft.[12] Kolonialmakterna fortsatte dock att utöva sitt inflytande och vid en konferens i Berlin 1885 delades Afrika upp mellan de europeiska kolonialländerna.

Det behöver uppmärksammas att kolonialmakterna ofta utnyttjade kristendomen som instrument för att uppnå sina koloniala intressen. Den kristna etiken skapade delvis lag och ordning bland befolkningen. Genom kyrkans arbete ville kolonialisterna ”civilisera” den afrikanska befolkningen. De flesta missionsorganisationer bedrev skol- och sjukvårdsverksamhet till folkets fromma och goodwill för kolonialmakterna. Den koloniala ekonomin påverkade den afrikanska likviditeten mestadels negativt. Afrika exporterade råvaror till priser som kolonialländerna bestämde, men färdiga produkter tillverkades och prissattes utomlands, varefter de såldes på den afrikanska kontinenten. Dagens Afrika behöver förändra detta koloniala arv genom att uppmuntra odling av kontantgrödor som te, kaffe, bomull med mera, men även producera livsmedel, vilket också sker i viss utsträckning.

Självständighet från kolonialmakterna

Under efterkrigstiden utvecklade afrikanska länder självständighet från kolonialmakterna. Många av de afrikanska ledarna var medvetna om den begränsade friheten till utveckling i de afrikanska länderna, till följd av ekonomiskt beroende av

[9] Dambisa Moyo, *Dead aid*
[10] Per Gudmundson, ”Vi kan inte rädda Afrika med bistånd”, *Göteborgs-Posten*, 4 december 2020.
[11] Walter Rodney, *How Europe Underdeveloped Africa* (Verso Books, London, 2018). 151.
[12] The Wilberforce School, William Wilberforce, https://www.wilberforceschool.org/william-wilberforce

utländskt bistånd och avsaknad av experter. I samband med avkoloniseringen bildades nya stater med mål att införa demokrati. Väpnade konflikter har dock präglat flera länder.

2.2 Utveckling av bistånd till Afrika söder om Sahara

Trosbaserade organisationer, andra NGOs, statliga biståndsorganisationer och inte minst de stora internationella aktörerna som Världsbanken och IMF har över tid ökat biståndet till det globala syd.

Dead Aid, negativ utveckling.

Under de senaste 50-60 åren har över 1000 miljarder dollar överförts från donatorer i väst till olika biståndsinsatser i Afrika. Men Dambisa Moyo, doktor i ekonomi från Zambia menar i sin bok *Dead Aid* att detta bistånd till Afrika inte har lett till den fattigdomsbekämpning och de omfattande förbättringar av samhällsstruktur, människors hälsa och livsvillkor som biståndsgivarna önskat.[13]

Orsakerna till denna negativa utveckling diskuterar även Emmi van Halder i *A European Africa Agenda*. Hur är det möjligt att en så rik kontinent som Afrika söder om Sahara, överflödande i mänskligt kapital, rik tillgång på efterfrågade mineraler, gas och olja i stor mängd, fortfarande är fattig? Dessutom finns tillgång till stora floder med överflödande möjlighet till vattenkraft för välbehövlig elektrifiering i många länder. Här finns kanske den största tillgången på solenergi av alla områden i världen, rika skogar och bördig jordbruksmark där många grödor växer i överflöd.

Orsaker till negativ utveckling

Van Halder pekar på en rad olika omständigheter till denna negativa utveckling: **Korruption** utövad av de styrande är en central mekanism till utebliven ekonomisk utveckling för de breda folklagren och är mycket utbredd i de flesta afrikanska länder. Van Halder beräknar att över 50 miljarder dollar olagligt har flutit ut ur afrikanska länder genom korruption och penningtvätt genomförd av den politiska eliten, som mer är inriktade på bygga sin egen välfärd via biståndsmedel, gärna investerad i utländsk egendom och skatteparadis. Dessa pengar skulle lätt finansiera den allmänna välfärden, vård, skola och omsorg liksom bygge av infrastruktur.[14]

Neo-kolonialism är ytterligare en orsak till hämmad utveckling i afrikanska länder.[15] BRICS-länderna, framför allt Kina, är med att bygga infrastruktur men gör detta på sitt eget sätt och med egen personal och skapar därmed få arbetstillfällen för afrikaner. Även Frankrike utnyttjar sina tidigare kolonier, som tvingas att återbetala den satsning på infrastruktur som Frankrike under kolonialtiden bestod med. Frankrike har också skaffat sig en exklusiv rätt att köpa mineraler och andra naturresurser till ett pris understigande

[13] Moyo, *Dead Aid*. xiix – xix.
[14] Arleen Westerhof, *A European Africa Agenda 2025 – 2100* (Sallux, Amsterdam, 2024). 57.
[15] Ibid. 47.

marknadsvärdet. 2008 påtalade president Jaques Chirac att utan Afrika skulle Frankrike glida ner till ett låginkomstland.[16]

Afrikanska länder är också kraftigt ***skuldsatta*** via lån från Världsbanken och IMF liksom från privata långivare. De har en skuld som ökade från 380 miljarder dollar 2012, till c:a 700 miljarder 2025. Ränta på dessa lån kan uppgå till 6%, vilket innebär en kraftig belastning på den statliga ekonomin. Skiftande växelkurser påverkar också situationen negativt.[17]

Skatteintäkter är för regeringar i den utvecklade delen av världen den huvudsakliga inkomstkällan till att betala för vård, skola och omsorg liksom för att bygga infrastruktur. De flesta länder i Afrika får in betydligt mindre ekonomiska medel i skatter jämfört med europeiska länder, 17% jämfört med 34% för OECD-stater 2022.[18] Det finns i huvudsak två mekanismer bakom de lägre skatteintäkterna i afrikanska länder. De rika i dessa länder är tillräckligt välbärgade för att med hjälp av advokater smita undan skatt via intressanta konstruktioner, exempelvis genom att registrera egendom i skatteparadis. Enbart i Dubai beräknas afrikanska egendomar till ett värde av 7,8 miljarder dollar vara kopplat till skatteflykt. Den andra orsaken till låga skatteinkomster är bristande kontrollsystem för inbetalning av skatt från vanliga inkomsttagare.[19]

Bistånd som tar död på lokala affärsinitiativ

Det utländska biståndet kan också ta död på lokala affärsinitiativ. Ett sådant exempel är en familj i Tanzania som började med att tillverka och sälja myggnät för att minska malariamyggans attacker på sovande människor och därmed förhindra spridning av malariaparasiten. Verksamheten utvecklades under åren och man kunde anställa fler personer och på så sätt utvidga arbetet till ett välfungerande företag. Emellertid fick en person i underhållningsbranschen i USA reda på problemet med malaria i Tanzania och behovet av myggnät. Han köpte därvid in ett stort antal myggnät och skeppade dessa lokalt till företagarfamiljens område i Tanzania och delade ut myggnäten gratis som en stor välgärning enligt givarens tycke. En konsekvens blev att det lokala myggnätsföretagets försäljning av myggnät snart upphörde, och familjen och deras anställde förlorade sin inkomst. Efter en tid tog de i välmening skänkta myggnäten slut och någon nytillverkning av myggnät kom inte igång. Detta är ett av många exempel på hur bistånd kan ta död på lokalt initierad tillverkningsindustri.[20]

Brain drain

Ytterligare en orsak till bestående fattigdom är den låga utbildningsnivån både kvantitativt och kvalitativt. Dessutom skiljer det sig mellan olika grupper i befolkning; rika personer sänder sina barn till privata skolor medan barn på landsbygden ofta måste

[16] Mawuna Remarque Koutonin, *Silicon Africa – One Love Africa* (2014). 14.
[17] Ibid. 51.
[18] Ibid. 49.
[19] Westerhoof, *A European Africa Agenda 2025 – 2100*. 48.
[20] Moyo, *Dead Aid.* 44.

stanna hemma för att ta hand djuren. ”Brain drain” är en annan faktor till bristande utveckling i många afrikanska länder. Man beräknar att 70 000 välutbildade personer som läkare, ingenjörer, forskare och företagare lämnar kontinenten för bättre avlönade arbeten i Europa och Nordamerika. Detta försvagar utvecklingen av ledarskap inom statsförvaltning, universitetsutbildning, forskning och företagande.[21]

2.3 Protestantisk mission till Afrika

Det är i denna miljö av bristande utveckling som olika missionsrörelser har verkat sedan mer än hundra år, från i stort sett alla kyrkor och samfund i Sverige. Denna folkrörelse bar upp ett starkt engagemang för människor och folkgrupper i andra delar av världen. Detta engagemang växte fram som svar på den väckelse som drog fram genom Sverige i mitten och slutet på 1800-talet. Jesu missionsbefallning i Matteus 28:19 - ”Gå därför ut och gör alla folk till lärjungar…” blev och är fortfarande en kraftig inspirationskälla till denna rörelse av internationella åtaganden.

På den afrikanska kontinenten har som ett resultat av denna rörelse skapats ett stort antal olika kyrkor och missionsorganisationer, som utgör en stark och omfattande gräsrotsrörelse. Även den katolska kyrkan är starkt närvarande i många områden och blandas med evangelikala och pentakostala kyrko- och missionsorganisationer. Dessa omfattas av en teologi som bygger på den enskilde individens personliga omvändelse till Kristus, till ett helgat liv i Jesu efterföljelse, men också för att uppnå ett evigt liv i hans gemenskap. Som ett svar på den stora nöden i form av sjukdom, fattigdom och okunskap bedrev många av dessa kyrkor och missioner socialt arbete i form av skolor och sjukvård. Detta sociala arbete sker ibland som en plattform för att sprida det kristna budskapet, evangeliet, men också i omtanke om den lokala befolkningen. Genom Lausannedeklarationens tillkomst 1974 bearbetades kyrkornas balans mellan andligt och socialt arbete med temat ”hela evangeliet, med hela kyrkan, till hela världen”.[22] I de flesta kyrkor i Afrika saknas dock strävan mot en socioekonomisk och politisk vision, som borde genomsyra betydligt fler kyrkor i Afrika för att påverka myndigheter och beslutsfattare till ett mer jämlikt, solidariskt och utvecklat samhälle - en teologi för fattigdomsbekämpning.

Trots församlingstillväxt fortfarande fattigdom.

Dr Abednego Keshomshara är biskop i Lutherska kyrkan i Tanzanias nordvästra stift och diskuterar i sin avhandling ”A Theology of Poverty Reduction in Tanzania: A Quest for Christian Socio-economic and Political Vision” (En teologi för fattigdomsbekämpning i Tanzania: På jakt efter en kristen socioekonomisk och politisk vision) orsaker till att denna kristna kontinent ända kan innehålla så mycket av fattigdom. Douglas W. Waruta påtalar att tyngdpunkten för kyrka och kristen tro inte längre är Europa och Nordamerika,

[21] Westerhoof, *A European Africa Agenda 2025 – 2100*. 56.
[22] Lausannedeklarationen, https://lausanne.org/sv/lausannedeklarationen/lausannedeklarationen

utan Latinamerika, delar av Asien och inte minst Afrika söder om Sahara.[23] Trots en snabb församlingstillväxt och det vi kan kalla väckelse drabbas stora delar av Afrika av ökande fattigdom. I Afrika råder fortfarande på många håll extrem fattigdom, hunger, sjukdom, förtryck, orättvisa, misshushållning av resurser, vanstyre på regeringsnivå och av offentliga institutioner, liksom förekomst av väpnade konflikter.

Jesse Mugambi menar att där kristendomen har ett starkt inflytande som i Afrika lider man brist på välstånd, medan det i områden där den kristna tron minskat i inflytande, exempelvis Europa, liksom i områden i Asien där kyrkan aldrig haft någon stor betydelse råder god ekonomi.[24] Det är uppenbart att den ekonomiska utvecklingen varit mycket starkare i exempelvis Japan, Kina och Indien än i afrikanska länder. Mot denna bakgrund blir det svårt att se något klart samband mellan den kristna trons framväxt och ekonomisk utveckling i Afrika, utom i områden där regeringen står för en god politisk utveckling.

Robert Woodberry och Vishal Mangalwadi med flera framhåller dock i kontrast till dessa påståenden att Bibeln under det senaste millenniet har haft en avgörande betydelse i att utveckla såväl det västerländska samhället som missionsländer, både kulturellt, socialt, vetenskapligt och politiskt under det senaste millenniet.[25]

2.4 Tanzania – illustrerande exempel för stor del av Afrika

Afrika är en enormt stor kontinent, med en rad exempel på både misslyckade och lyckade biståndsprojekt. I det här kapitlet använder vi Tanzania som exempel på afrikanska länder.

Den politiska utvecklingen i Tanzania

I början av 1960-talet strävade Tanzania efter att utveckla en liberal ekonomi med inslag av jordbrukskooperativ. Denna politik misslyckades med ökande ekonomiska klyftor mellan landsbruksbefolkningen och den politiska och ekonomiska eliten, som ersatte de tidigare kolonialherrarna.

I syfte att sträva mot fattigdomsbekämpning och jämlikhet infördes i mitten av 60-talet afrikansk socialism i Tanzania. Denna ideologi kallades *Ujamaa,* som betyder utvidgad familj eller kommunitet och skapades av Julius K Nyerere. I syfte att befrämja välfärd lanserades fri skolutbildning och sjukvård till den fattiga massan av befolkningen. Ytterligare ett inslag i den socialistiska utvecklingen var progressiv beskattning, liksom nationalisering av större företag som banker, försäkringsbolag, industrier, och

[23] Douglas W. Waruta, "Serving the African Church in the 21st Century" (Makumira Theological Journal, 1997:2). 81.
[24] Jesse Mugambi, *From Liberation to Reconstruction: African Christian Theology After the Cold War*, (East African Educational Publishers, 1995). 148 – 166.
[25] William Roberts Clark, John A. Doces, Robert Woodberry, "Aid, Protestant Missionaries, and Growth", (University of Illinois at Urbana-Champaign, 2005). Vishal Mangalwadi; The Book that Made your World; How the Bible Created the Soul of Western Civilization (Thomas Nelson, Nashville, 2011).

naturtillgångar. Jordbruksmark nationaliserades för att gemensamt ägas av ”folket” enligt sovjetisk kolchosmodell. En stor del av lantbruksbefolkningen mer eller mindre tvingades till de socialistiskt drivna *Ujamaa*byarna.

Under perioden av socialism (1967 – 1985) skedde begränsad eller ingen tillväxt i tanzanisk ekonomi, och behovet av välfärdssystem kunde inte mötas. Som i många andra länder med planekonomi utvecklades ineffektivitet, misskötsel av ekonomi och företagande, liksom brist på varor, svart marknad, smuggling och korruption. Dessa missförhållanden gjorde att utländskt bistånd från bland andra IMF och Världsbanken minskade påtagligt. Som motprestation för att öka biståndet till Tanzania krävde IMF och Världsbanken att landet demokratiserades och införde marknadsekonomi.

En sådan utveckling inträffade också i mitten av 80-talet med en liberalisering av samhälle och samhällsekonomi. Demokratisering av samhället med fritt ägande, marknadsekonomi och privat företagande har därefter ersatt socialism. Allmänna val infördes i mitten av 90-talet och Mkapa valdes 1995 till president vid landets första flerpartival. Under Nyerere styrdes landet av ett parti kallat Chama Cha Mapinduzi (CCM), men även sedan landet införde flerpartisystem har CCM fortsatt att dominera politiken. Oppositionen har misslyckats med att förenas och skapa ett starkt alternativ till regeringsmakten.[26]

I realiteten fungerar Tanzania ännu idag som en enpartistat med CCM vid makten. Liknande förhållande råder i en stor mängd afrikanska länder, som saknar demokratier med flerpartisystem, och blir då i själva verket funktionella diktaturer.

Församlingssyn ett västerländskt arv

Dr Keshomshara framhåller i sin avhandling att den nuvarande socioekonomiska och politiska situationen i Afrika med fattigdom och bristande ekonomisk utveckling inte har tagits på allvar i den afrikanska kyrkan, som i stort har ärvt sin församlingssyn från västerländska missionärer, som mera poängterat livet efter detta som mål för den kristna tron än socioekonomisk och politisk utveckling i detta liv. Keshomshara spårar denna attityd i många missionärers koppling till kolonialmakterna, mot vilka missionärerna inte ville agera politiskt. [27]

Jesse Mugambi liksom flera andra afrikaner varnar också för att lägga alltför mycket energi på att skylla på utlänningar för kontinentens misslyckanden och begränsningar. Afrikanerna behöver själva inse på vilka sätt de bidragit till den svaga ekonomiska utvecklingen på den afrikanska kontinenten orsakad av korruption, vanstyre, konflikter, krig och oansvarigt handlande, problem som skulle kunna ha lösts av afrikanerna själva.[28]

[26] Klaus Nürnberger, *Beyond Marx and Market: Outcomes of a Century of Economic Experimentation* (Zed Books, 1998).
[27] A Keshomshara, A Theology of Pverty Reduction, sidan 69
[28] Mugambi, ”Social reconstruction”, 13-15

Påverkan från afrikansk religion och kultur

Keshomshara presenterar också traditionell afrikansk religion. Förfädernas andar fungerar som väktare över det moraliska beteendet hos individen, familjen, klanen och hela samhället.[29] Tron på trolldom som förekommer i många delar av Afrika, utgör ett stort hinder för utveckling genom modern teknologi och vetenskapliga jordbruksmetoder.[30] En del sjukdomar som framgångsrikt kan behandlas med moderna medicinska metoder leder istället till att drabbade personer avlider då de utsätts för verkningslös traditionell läkekonst. Afrikanska länder förlorar på så sätt kompetenta och produktiva personer, som skulle kunna bidra till den ekonomiska samhällsutvecklingen. Enligt Wilhelm Richebächer har bidraget av kristen tro minskat rädslan för trolldom och förfädernas straff och förbannelser. Kristna i Tanzania ser istället Kristus som sin befriare och frälsare och verkar därmed för en utveckling av samhället.[31]

I tillägg till tro på trolldom och fatalism kan vissa konservativa synsätt utgöra ett hinder för socioekonomisk utveckling i många afrikanska länder. Hierarkiska system utgör en barriär för ungdomar att utveckla sin potential maximalt då de förväntas vara beroende av en äldre generation, som ofta är skeptiska till förändringar och därmed ett hinder för utveckling. På samma sätt har den patriarkala dominansen på den afrikanska kontinenten skapat barriärer för kvinnor att uppnå möjligheter till betydande roller i socioekonomiskt och politiskt framåtskridande.[32]

Evangelisk-lutherska kyrkan i Tanzania

Evangelisk-lutherska kyrkan i Tanzania är en trosbaserad organisation med 8 miljoner medlemmar fördelade på 27 stift. Dr Abednego Keshomshahara är biskop i nordvästra stiftet och skrev sin avhandling i Tyskland 2008. Biskop Abednego uppmuntrar sin kyrka att förverkliga denna vision genom att exempelvis skapa sysselsättningsmöjligheter för befolkningen i sitt område i Tanzania, men också genom politiskt arbete i riktning mot ökad demokrati.[33]

Dr Keshomsharas forskning berör fattigdomsbekämpning i Tanzania, men berör samtidigt alla länder på den afrikanska kontinenten. Keshomshara avslöjar att afrikansk religion och kultur karaktäriseras av helhetstänkande där andliga dimensioner förenas med materiella aspekter på tillvaron. I detta synsätt kombineras religion, socioekonomi och politik till en helhet, som befrämjar samhälle och liv. Det utmanar också människor att leva i harmoni med skapelsen, andra människor och Gud. Även om traditionell afrikansk religion och kultur kan hämma socioekonomisk och politisk utveckling enligt ovan, menar Keshomshara att afrikanskt helhetstänkande också kan hjälpa kyrkorna att

[29] Mbiti, *African Religions*, 2; Magesa, *African Religion,* 50-59
[30] Shorter, ”Obstacles”, 14-19
[31] Richebächer, Religionswechsel, 212 -213.
[32] Keshomshara, *A Theology of Poverty Reduction in Tanzania.* 41
[33] Ibid. 256.

bli mer involverade i fattigdomsbekämpning, genom att utmana individualism, egocentricitet och verka för socioekonomisk och politisk utveckling.

Kyrkornas teologi måste se till att korset inte bara förstås i termer av individens relation till Gud, frälsning och ett efterkommande liv i gemenskap med Kristus utan också i relation till sina grannar och omgivande samhälle.[34] Teologin för fattigdomsbekämpning innebär också att Jesu död på korset får sociopolitiska konsekvenser. Hans död orsakades inte enbart av hans gudomliga anspråk, utan delvis också av hans ständiga fördömande av exploatering, förtryck och religiös legalism. I Nasarets synagoga proklamerade Jesus Guds rike genom att citera profeten Jesaja om glädjebud till de fattiga, befrielse för de fångna och frihet för de förtryckta.[35]

Jürgen Moltmann menar att korset och det kristna hoppet är besläktade i den mening att korset inte enbart leder till individens frälsning, utan även för samhället och leder till befrielse och frälsning från förtryckande och orättfärdiga strukturer.[36] Hoppets och korsets teologi utmanar kyrkan i Tanzania och Afrika i stort att aktivt engagera sig i kampen för mänskliga rättigheter och fattigdomsbekämpning. Kyrkan behöver spela en profetisk roll som förespråkare för de förtryckta, till exempel kvinnor och barn som fortfarande kan lida förtryck under patriarkala sammanhang. Detsamma gäller för rollen att hjälpa de fattiga att bli självförsörjande. Kyrkliga och statliga samarbeten genom mikrokrediter, lokalt baserade hälsofonder, vägledning till entreprenörskap och hjälp med företagande är bra exempel på hur människor kan få egen makt och bli självförsörjande.[37]

Abednego Keshomsharas avhandling om den kristna socioekonomiska och politiska visionen om fattigdomsbekämpning kan sammanfattas i att kyrkan behöver hjälp att ta itu med fem huvuduppgifter:[38]

- Att vara en profetisk röst mot sociala orättvisor och miljöförstöring
- Demokrati, genom parlamentarism och flerpartisystem som gör det möjligt för de fattiga att bli självförsörjande genom olika typer av entreprenörskap
- Att hjälpa dem som behöver akut materiell hjälp
- Att skapa och hantera inkomstbringande projekt för att finansiera diakonala uppdrag
- Förkunna evangeliet för att ta itu med människors andliga behov

[34] Luk 12:30-32
[35] Luk 4:18-20
[36] Jürgen Moltmann, *The Crucified God* (Augsburg Fortress Publishing, Minneapolis, 2015). 46-50.
[37] Keshomshara, *A Theology of Poverty Reduction in Tanzania* 46-50, 128-147
[38] Ibid. 257.

3. SAT-7 - kristen mediekanal påverkar samhällen i Mellanöstern och Nordafrika

Mellanöstern och Nordafrika (MENA) utgjorde den kristna kyrkans vagga, men idag är islam den dominerande religionen i denna region, och många kristna har lämnat området och flytt till Europa eller Nordamerika till följd av förföljelse. I Egypten finns en betydande kristen minoritet i den koptiska kyrkan om cirka 10 miljoner kristna, den största kristna gruppen i regionen. I Libanon finns flera kristna grupperingar som utgör 38% av befolkningen. I Syrien och Irak förekommer också kristna församlingar, men har i Irak minskat betydligt efter USA:s krig mot Saddam Hussein och det efterföljande inbördeskriget. I Palestina återfinns också arabiska kristna av olika samfundstillhörighet, vilka kläms mellan de judiska och muslimska befolkningarna.[39]

3.1 Behoven väcker vision om en kristen medieplattform i MENA

Middle East Media

Terrence Ascott, som sedan unga år har arbetat med Operation Mobilisation, en missionsorganisation som verkar genom spridning av kristen litteratur, bosatte sig först i Libanon, och därefter i Egypten för litteraturspridning. Man fann dock att skönlitteratur inte var någon stor artikel i Mellanöstern och Nordafrika, medan veckotidningar hade större åtgång. Middle East Media startades och 1976 utkom den första upplagan av tidningen *Huwa wa Hiya (Han och Hon).* Även om hundratusentals tidningar distribuerades insåg kretsen kring Terence Ascott att en stor del av befolkningen i Mellanöstern aldrig nåddes av evangeliet till följd av låg läskunnighet.[40]

Satellit TV till MENA

En dag passerade Ascott ett höghusbygge i närheten av sin bostad. En liten familj bodde under en presenning för att vakta byggnadsmaterial. Förutom köksutrustning för matlagning hade familjen en svartvit TV, framför vilken de satt bänkade en stor del av tiden. Efter en tid insåg Ascott att TV är ett utmärkt medium för att förmedla evangeliet till en befolkning med stor andel illitterata barn och vuxna. En arbetsgrupp med mestadels personer från regionen formades som jobbade vidare på visionen om en kristen TV-kanal för Mellanöstern och Nordafrika (MENA). Finansiering, liksom tekniskt kunnande kom mestadels från protestantiska kyrkor i Västvärlden. För driften av TV-kanalen kontaktades en rad olika kyrkor i MENA-regionen. Namnfrågan kom också på agendan och slutligen fastnade man för SAT-7; en SATellitkanal med den heliga siffran 7 som kom att accepteras av kyrkorna i MENA-regionen.[41]

[39] Terence Ascott, *Dare to believe! Stories of Faith from the Middle East* (Wipf & Stock, Eugene, 2021). 247.
[40] Ibid. 33.
[41] Ibid. 38, 48.

SAT-7 börjar programproduktion på Cypern

1996 startade förberedelserna för den nya TV kanalen med kontor i Nicosia på Cypern. Terrence Ascott utsågs till VD för SAT-7, och personer för produktion och presentation av program rekryterades nästan enbart lokalt från Mellanöstern och Nordafrika. Från början sändes program två timmar i veckan via anskaffad tid på en europeisk satellitstation. Gudstjänster, underhållningsprogram, nyheter och barnprogram sändes på arabiska.[42]

Den arabiska våren och vintern

Den arabiska våren anses starta i december 2010 när den 26-årige gatuförsäljaren Mohamed Bouazizi tände eld på sig själv i protest mot att kommunansvariga trakasserade honom och beslagtog hans varor i Tunisien. En sjudande allmän ilska över hög arbetslöshet, ökande priser och korruption bland politiker ökade kraftigt i Tunisien efter Bouazizis död. Detta fick Tunisiens president Ben Ali att avgå efter 23 år vid makten.

Framgången med Tunisiens protester inspirerade motsvarande protester i andra arabländer, där regimförändringar också ägde rum i Libyen, Egypten och Jemen. Men de i huvudsak fredliga demonstrationerna övergick under den arabiska vintern till väpnade konflikter i framförallt Syrien, Irak och Jemen där jihadistiska grupper försökte ta över makten med våld. Kristna i regionen utsattes för hot, trakasserier eller död om de inte konverterade till islam eller lyckades fly till västvärlden. Under dessa kyliga och hemska förhållanden förstod SAT-7 brådskan och vikten i uppgiften att förkunna evangeliet om kärlek, hopp och förlåtelse för hela regionen.

3.2 SAT-7 idag

SAT-7:s arbete har utvecklats påtagligt under de senaste åren. Genom fyra olika satellitkanaler, på tre olika språk når man ut till miljontals människor i 25 länder i Mellanöstern och Nordafrika. 400 miljoner arabisktalande människor har tillgång till parabolantenner och har genom dessa tillgång till SAT-7 s olika program. Kanalens vision är att se en växande kyrka i Mellanöstern och Nordafrika, trygga i sin kristna tro och vittnesbörd, betjäna människor och bidra till en god utveckling i samhälle och kultur. Genom satellit-TV och sociala medier över internet undviker man myndigheternas censur och regionens bristande läskunnighet. 95% av regionens befolkning kan ta del av SAT-7s TV som förmedlar hopp och kärlek till miljoner människor varje dag, och via internet når man hela världen.[43]

SAT-7 ARABIC

Precis som behoven hos de olika tittarna varierar sträcker sig SAT-7 ARABIC över undervisningsprogram, dokumentärer, filmer, gudstjänster, diskussionsprogram. Sökare hittar svar på sina frågor, troende som lever i ensamhet finner gemenskap, liksom ensamma kvinnor och flyktingar finner helande. Evangeliet har erbjudits mängder av

[42] Ibid. 57.
[43] Referenser till information om kanalen, se www.sat7.org.

människor i regionen genom program som också adresserar sociala frågor ur ett kristet perspektiv. Programmen är producerade av lokala troende, de flesta i studios i Libanon och Egypten.

SAT-7 KIDS

Många barn i Mellanöstern och Nordafrika växer upp omgivna av konflikter och osäkerhet och är i desperat behov av trygghet och kärlek. SAT-7 KIDS är den första och enda kristna arabiska TV-kanalen för barn, som presenterar evangeliet under barnens uppväxt. Genom sina program innebär SAT-7 KIDS en positiv påverkan på unga tittare. Även icke kristna föräldrar uppskattar barnprogrammen, och menar att SAT-7 KIDS är det enda program de har förtroende för sina barn att få titta på.[44]

SAT-7 PARS

SAT-7 PARS sänder program till miljoner persisktalande människor i Iran, Afghanistan och Tadjikistan 24 timmar i veckan. Kontor och studios återfinns i London, samt Nicosia och Limassol på Cypern. Många iranier lever under förtryck, ekonomiska svårigheter och hopplöshet. SAT-7 PARS vill motverka denna desperation genom att förkunna de goda nyheterna om Jesus Kristus. Persisktalande kristna både inom och utanför Iran delar gärna sin tro med sökare och uppmuntrar andra troende. Mer än 60 % av landets 81 millioner människor är under trettio år, och många av dessa är så missnöjda med samhället att de tar till droger eller begår självmord, bortsett från alla de som flyr från Iran. Protester mot regimen har pågått under lång tid men intensifierats i början av 2026 då 32 000 människor mördades av revolutionsgardet.

Enligt en forskningsinstitution i Nederländerna (GAMAAN)[45] har hälften av den iranska befolkningen över tid gått från att vara religiös till icke-troende. Resultatet av denna studie är att 30% bekänner sig som shiamuslimer, lika många icke troende, resten en blandning av trosriktningar. Bara 40% ber de dagliga bönerna, 70% tycker de religiösa institutionerna inte skall få något statligt stöd eller påverka lagstiftningen. Andelen kristna ökar något men är fortfarande än minoritet.

Som svar på regionens desperata behov av vägledning sänder SAT-7 PARS dagligen kristna program för ungdomar, såväl som kvinnor och barn. Tittare uppmuntras att ta kontakt med SAT-7s rådgivningsbyrå för samtal och bön. SAT-7 PARS sänder också undervisningsprogram för att vägleda Irans förtryckta kristna och andra minoriteter.[46]

SAT-7 PARS når också in till Afghanistan och sänder förutom på persiska också på det lokala språket dari.

[44] Ascott, *Dare to Believe*. 117.
[45] The Group for Analyzing and Measuring Attitudes in Iran, http://gamaan.com
[46] Ascott, *Dare to Believe*. 155.

SAT-7 TÜRK

SAT-7 TÜRK är en fantastisk möjlighet för kristna i Turkiet att genom TV-sändningar presentera Guds kärlek till alla i deras land. SAT-7 är den första och enda TV-kanalen som tillåts sända på den statligt reglerade satelliten Türksat, som når 50 miljoner tittare i Turkiet, liksom Europa och Centralasien.[47]

SAT-7 TÜRK, sänder olika program för män, kvinnor, unga och barn dygnet runt hela veckan, samt undervisningsprogram och direktsändningar till stöd för lokala kristna. Sedan 2006 är SAT-7 TÜRK en levande kristen röst i ett land där en liten minoritet troende kan finna det svårt att dela sin tro, med 60% utövande muslimer och resten av befolkningen omfattar islam till namnet. Detta i ett område där aposteln Paulus missionerade och där kyrkan var som starkast under första århundrandena. SAT-7 är ändå förvånande väl mottagen av tittare med olika bakgrund, sedan man förlade sändningarna till Türksat 2015.

Omfattningen av SAT-7s arbete

De olika TV- program som SAT-7 och dess kanaler sänder på tre olika språk sker under 24 timmar om dygnet 7 dagar i veckan. De olika satelliterna täcker primärt ett område från Turkiet i norr till Sudan i söder, Marocko i väster till Afghanistan i öster. Eftersom SAT-7 alltmer använder Internet och sociala medier för sina sändningar når man globalt. Man har alltmer tittarkontakt genom engagerade kontaktteam, som når tittarna via mobiltelefon, sms och e-mail, där allt vittnar om i vilken stor utsträckning programmen engagerar tittarna.

De olika TV-programmen når 25–30 miljoner tittare. SAT-7:s YouTube-videor sågs år 2023 av 27,128,019 tittare. SAT-7 PLUS (online filmer) användes av 1,173,555 personer; Facebookföljare angavs till 2,525,735; Instagram användes 11,920,178 gånger; antal samtal med tittare uppgick till detta år 103,345.[48]

Ledarskapsstruktur

SAT-7:s grundare Terrence Ascott har efterträtts av Rita Elmonayer, tidigare barnprogramledare från Libanon. De flesta avdelningsledare är personer från MENA med bakgrund i mediebranschen. Administrativ och ekonomisk kompetens hämtas också från länder utanför regionen. SAT-7-kontor återfinns i USA, Brasilien, Storbritannien, Europa, de nordiska länderna, Hongkong, Singapore; dessa är oftast knutna till kyrkor och samfund. Genom att betala en avgift kan dessa bli partners till SAT-7.

3.3 Evangelisation och biståndsarbete hand i hand

Mellanöstern och Nordafrika är en komplex region där vart och ett av regionens två dussin länder är lika olika som de i Europa: från de extremt rika Gulfstaterna till fattiga länder som Syrien och Sudan. Men det finns också förhållanden som dessa länder har

[47] Ibid. 201

[48] Sat-7 Annual Report 2025, www.sat7.org/Annual report 2025. 4.

gemensamt: Islam är den dominerande religionen; två tredjedelar av befolkningen är under 30 år; relativt låga nivåer av funktionell läskunnighet; en skenande arbetslöshet särskilt bland unga och kvinnor; 30–60% av kvinnorna i vissa delar av MENA är ofta utsatta för psykiskt, fysiskt och sexuellt våld i nära relationer; hedersmord är fortfarande accepterat; låg nivå av pressfrihet, där journalister ofta blir jagade eller fängslade.[49]

Emellertid har sociala medier gett framförallt unga människor en möjlighet att opponera sig mot politiska och sociala ledare. Kristna och andra minoriteter utsätts för tillfället för de värsta förföljelser på tusen år. Till detta kan adderas de pan-regionala oavslutade konflikterna i Syrien, Libanon, Irak, Iran, Jemen, Libyen, Sudan och i de palestinska områdena. Miljontals människor dödade och lemlästade med stora flyktingströmmar både internt och externt.[50]

Dessa omständigheter har lett till skenande brist på förtroende för politiska och religiösa auktoriteter, dokumenterade i flera studier av arabvärlden. Kritiken är inte enbart mot religiös extremism, som IS och andra jihadistiska rörelser, där muslimer slåss mot muslimer, utan också besvikelsen över misslyckandet med den arabiska våren samt också de religiösa ledarnas hyckleri och korruption.

SAT-7s huvudsakliga arbete är att stödja kyrkorna och de kristna i sin kamp för överlevnad i en fientlig omgivning. Det sker genom förkunnelse av hela evangeliet, till hela människan, och avser att beröra alla mänskliga behov: andligt, emotionellt, psykologiskt, intellektuellt, socioekonomiskt och utbildningsmässigt, men också genom att verka för ökad religionsfrihet, jämställdhet mellan könen och motverka våld i nära relationer.

3.4 Opinionsbildande och samhällspåverkande arbete

Som en del av sitt bistånd arbetar SAT-7 också med påverkansarbete inom flera områden:

Religionsfrihet

Religionsfrihet eller FORB (Freedom of Religion and Belief) är en fundamental mänsklig rättighet enligt FN:s förklaring om de mänskliga rättigheterna. Detta är inte lika självklart i de muslimska länderna i MENA som följer Kairodeklarationen, vilken inte erkänner religionsfrihet på samma sätt som i FN-förklaringen där varje person har rätt att fritt välja, men också byta religion. Maggie Morgan, är egyptisk filmproducent, knuten till SAT-7 arbetar med frågan om religionsfrihet i samverkan med muslimska företrädare och präster i den koptiska kyrkan.

Jämställdhet och våld i nära relationer

Istanbul Convention (The Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence) är en överenskommelse mellan europeiska stater och ytterligare några länder, exempelvis Turkiet, tecknad i Istanbul 2011. Tonvikten har legat på prevention genom att ändra synen på kvinnan och ökad

[49] Ascott, *Dare to believe*. 280.
[50] Ibid. 256f.

jämställdhet. Detta arbete har främst lyckats i västvärlden men inte något nämnvärt i MENA. Tio år efter att Turkiet ratificerat konventionen drog landet sig ur, med hänvisning till Kairodeklarationen där kvinnan ges en lägre ställning än mannen. Enligt världshälsoorganisationens statistik är Mellanöstern och Nordafrika ett av de områden med högst förekomst av våld i nära relationer fysiskt, psykiskt och sexuellt.[51] Turkiet och de palestinska områdena sticker ut mest, med upp till 50% av kvinnorna utsatta för våld av framför allt av sin man, men även andra personer i kvinnornas närhet.

SAT-7 arbetar aktivt med att förebygga våld i nära relationer genom Maggie Morgan i kombination med hennes arbete för religionsfrihet. Motståndet mot jämställdhet återfinns i traditionella värderingar inom familj och religion mest bland muslimer men ibland också hos kristna. Arbetet för ökad jämställdhet mellan könen, liksom för religionsfrihet är därför ett viktigt uppdrag för SAT-7. I Kairo finns flera samtalsgrupper initierade av olika kyrkor och utländska missionsorganisationer också involverande imamer. Det är inte minst viktigt att engagera unga i strävan mot ökad jämställdhet.

SAT-7:s skolprogram

Ett nytt samarbete har skapats mellan SAT-7 ACADEMY och en libanesisk organisation kallad Hjärta för Libanon, som förser lågstadieelever med undervisningsprogrammet My School till två centra i Libanon för syriska flyktingar.[52] HOPE är ett skolprogram, som i samverkan med SAT-7 KIDS försöker förbättra inlärandet för barn som inte går i formell skola. Denna samverkan har redan visat på goda resultat.[53]

Manal är ett av 100 barn mellan 6 och 10 år från olika flyktingläger i Bekaa-dalen i södra Libanon, som får lära sig arabiska, engelska och matematik genom HOPE och titta på My School-programmen. Dessa barn som aldrig har gått i skolan förut får nu ta del av undervisning, men också möta andra elever och lärare genom att gå till skolan varje dag.

Sammanfattning: SAT 7 mediekanal med påverkansarbete

SAT-7 leds och styrs av ett nationellt ledarskap i det land eller område de arbetar i, använder de tre nationella språken, och har sina flesta anställda bland den egna befolkningen. Kanalen hjälper på så sätt till att stärka kyrka och civilsamhälle genom att förkunna tro, kärlek, rättvisa, sanning och förlåtelse. De arbetar för att hindra radikalisering och försöker förändra Mellanöstern och Nordafrika till en region utan de konflikter som orsakat så mycket död och lidande. SAT-7:s TV-program och närvaro på sociala medier för ett samtal om religionsfrihet, våld i nära relationer, samt bedriver skolundervisning av flyktingbarn. Detta påverkansarbete sker i en region fylld av våld och konflikter och med förhoppning att nästa generation skall bygga ett nytt samhälle av fred och samförstånd.

---

[51] World Health Organization, Researching violence against Women: A Practical Guide for Researchers and Activists. https://www.who.int/publications/i/item/9241546476

[52] SAT-7, ”My School Provides Education to Refugees in ‘Hope’ Centres”, https://sat7,org/my-school-provides-education-to-refugees-in-hope-centres/

[53] Ascott, *Dare to believe*. 264.

4. United Mission to Nepal - ett föredöme i trosbaserat biståndsarbete

Det finns många exempel runtom i världen på hur en väl avvägd samverkan mellan västerländska missionsarbetare och nationell personal kan resultera i fungerande bistånd och samhällsutveckling. Det exempel vi använder här kommer från Nepal.

4.1 Bakgrund och förutsättningar

Geografi

Nepal är ytterligt kuperat, med höga berg och djupa dalar, förutom en smal remsa av lågland i söder. Till följd av den ojämna terrängen är många områden traditionellt mycket svårtillgängliga. Tidigare har det mesta av kommunikationer och transporter skett till fots. Under de senaste decennierna har såväl flygtrafik som ett omfattande vägnät byggts ut.

Politisk utveckling

Under 1800-talet skedde en politisk förändring varvid kungens makt fråntogs av en feodal aristokrati, den så kallade Ranaregimen, som begränsade yttrandefriheten, förbjöd politiska partier och stängde landets gränser för utländskt inflytande. Denna situation varade i ungefär 100 år. I samverkan med det indiska kongresspartiet som verkade för Indiens frigörelse från det brittiska samväldet arbetade Nepals kung för att öppna Nepal för internationella kontakter och befria landet från Ranadynastin. Kung Tribhuvan genomförde en oblodig revolution 1951 för att utveckla landet till en modern demokrati motsvarande den i Indien, som står Nepal religiöst och kulturellt nära. Diplomatiska förbindelser upprättades med de flesta länder, och landet blev medlem i FN. Men vägen mot full demokrati har tagit lång tid och har uppnåtts först i våra dagar efter ett tioårigt maoistlett inbördeskrig. 2006 skapades fred då det maoistiska partiets krav på avskaffande av monarkin gick i uppfyllelse och parlamentarism upprättades.[54]

Avtal med Nepals regering

Några missionärer verksamma i Norra Indien, paren Friedricks och Flemings, fick redan något år innan frigörelsen från Ranaregimen tillstånd att bedriva fågelexpeditioner i Nepal, ett land med stort antal olika fågelarter. Två av fågelskådarna var läkare och behandlade under några av dessa expeditioner ett antal patienter i staden Tansen i mellersta Nepal. Kontakt skapades med lokala och sedermera nationella hälsomyndigheter. Läkarna blev efterhand ombedda att återkomma till Nepal för att bedriva sjukvårdsarbete. Detta var upprinnelsen till att ett antal representanter för missionsorganisationer i norra Indien samlades för att utforma kristet biståndsarbete i Nepal.[55]

[54] Jonathan Lindell, *Nepal and the Gospel of God* (United Mission to Nepal, 2002). 123.
[55] Ibid. 133.

Något år efter kung Tribhuvans makttillträde hade Bob Fleming tagit kontakt med Nepals regering för att få tillstånd att starta medicinskt arbete i Nepal. I maj 1953 kom ett brev från statssekreteraren Mr Dikshit. Brevet, det så kallade ”Dikshit letter”, gav Flemings och Friedricks och deras presbyterianska och metodistiska missionsorganisationer tillstånd att driva medicinskt arbete i Nepal. Redan från start förband man sig att inte verka proselyterande eller församlingsgrundande, men i avtalet står att man var verksam i Nepal för att betjäna landets folk i Jesu Kristi namn. Vidare förband sig UMN att stå för alla kostnader för etablerandet av sjukhus i Tansen och Kathmandu. Personal till sjukhusen skulle i möjligaste mån rekryteras bland nepalesiska medborgare oavsett religionstillhörighet, och dessa skulle bli ändamålsenligt utbildade. Sjukhusen skulle överlämnas till nepalesiska hälsovårdsmyndigheter efter fem år, och all behandling skulle enligt avtalet vara kostnadsfri för patienterna.[56]

4.2 Bildandet av United Mission to Nepal

4 mars 1954 grundades United Mission to Nepal (UMN) av åtta olika, främst amerikanska, missionsorganisationer, verksamma i norra Indien. Från Sverige ingick Örebromissionen, numera del i Evangeliska Frikyrkan. Emellertid infann sig många frågor och funderingar kring bildandet av denna nya och delvis unika organisation. Varför skulle man överhuvudtaget arbeta ekumeniskt, något relativt oprövat i missionssammanhang? Skulle man begränsa det internationella inslaget? Hur skulle ledningsstrukturen se ut, liksom kontroll av pengar och egendom? Frågorna löstes genom att UMN skapade en gemensam styrelse med säte i Kathmandu, bestående av representanter för samverkande samfund. Dit förlades även en operativ ledningsstruktur. Den exekutiva makten har under hela UMN:s verksamma tid kontrollerat ekonomi, egendom, andra tillgångar, samt rekryterat missionärer från samverkande organisationer och länder. Detta innebar en bred rekryteringsbas för tillsättande av kompetent personal för de olika projekten.

Eftersom UMN inte var församlingsgrundande avstod man från att slå fast en gemensam trosbekännelse. Man hade inte heller någon kyrka som huvudman, utan de nepalesiska myndigheter verkade som huvudman på det sätt som utformats i the Dikshit letter. Avtalen mellan UMN och myndigheterna har i stort sett tecknats vart femte år. Organisationens ekumeniska och internationella biståndsarbete på kristen grund har under de gångna 70 åren visat sig mycket framgångsrikt och blivit en modell för liknande arbete på andra håll. UMN:s biståndsarbete har kompletterats av att det församlingsgrundande arbetet har utförts av nepaleserna själva. Missionärerna har i stort sett aldrig antagit ledande ställningar i de framväxande församlingarna utan deltagit som vanliga (eller ovanliga) medlemmar.

UMN i stora drag

Organisationen växte under kommande år och kom under 60-, 70-, 80- och 90-talen att drivas av 40 kyrkor och missionsorganisationer från 20 olika länder; från Sverige deltog Örebromissionen och pingstmissionen, och från övriga nordiska länder har lutherska

[56] Ibid. 142-144.

kyrkor och några frikyrkor ingått i UMN. Stora delar av den protestantiska kyrkofamiljen deltog från Nordamerika, Storbritannien Europa Australien o Nya Zeeland.

Under 1900-talet utvecklades UMN:s arbete till att omfatta fyra olika områden: hälso- och sjukvård, utbildning, jordbruksutveckling och industriutveckling. Arbetet leddes från huvudkontoret i Kathmandu. Som mest uppgick antalet missionärer till 400 personer med olika typer av yrkesutbildning, såsom lärare ingenjörer sjuksköterskor och läkare. 3000–4000 nepaleser var anställda inom UMN, som då var en av Nepals största arbetsgivare utanför staten. Anställning av lokalbefolkning grundades på kompetens och inte på religionstillhörighet eller bekantskap med missionärer.

4.3 Sjukvårdsarbete genom UMN

Sjukhusbygge i Tansen

Odd Hoftun, elektroingenjör från Norge, anlände med familj 1958 till Nepal för att leda arbetet med sjukhusbygget i Tansen. Deras lilla norska missionssällskap hade då blivit en del av UMN och som första missionär till Nepal skickat Ingeborg Skervhejm, barnmorska för att arbeta med förlossningsvård i Tansen.[57] När Odd med familj kom till Tansen fanns där redan en norsk närvaro.

Behovet av ett sjukhus var stort, och Odd sattes in i arbetet från första dagen vägledd av Dr Carl Friedricks som redan bedrivit sjukvårdsarbete i hyrda lokaler i Tansen efter fågelexpeditionerna. Utan stipulerad språkträning blev Odd arbetsledare för 75 nepalesiska arbetare. Byggnadsmaterial var också i huvudsak lokalproducerat, allt ställde stora krav på Odds ingenjörskonst, men efter fem år stod sjukhuset färdigt att tas i bruk.[58]

Driften av sjukhuset, som trots myndigheternas önskan att överta sjukhuset redan på 60-talet äger fortfarande rum genom UMN. Även om Tansen Hospital varit och är ett akutsjukhus med mestadels infektionssjukdomar och olycksfall, administrerar sjukhuset omfattande TBC- och lepraprogram för Palpadistriktet. Antalet förlossningar som skett på sjukhuset har ökat genom åren. När fler förlossningar sker på sjukhus minskar mödradödligheten. Upptagningsområdet är fortfarande mellersta och västra Nepal, samt delar av norra Indien, något mer än en miljon människor.[59] Knutet till sjukhuset drivs också utbildning av sjukvårdspersonal.

Sjukhusen i Kathmandu

Samtidigt som sjukvårdsarbetet i Tansen utvecklades med sjukhusbygge med mera, startade de första missionärerna kliniker i Kathmandu, i början med fokus på förlossningsvård. Efterhand erbjöd myndigheterna UMN att utnyttja ett Ranapalats för sjukvård, där Shanta Bhawan hospital startade 1956 och drevs som ett specialiserat sjukhus och blev så småningom det mest välfungerande sjukhuset i Nepal under några

[57] Peter Svalheim, *Power for Nepal*, *Odd Hoftun & the history of hydropower Development* (Martin Chautari, Kathmandu, 2015). 51.
[58] Ibid. 56.
[59] United Mission to Nepal, webbplats. https://www.umn.org.np/umht/

decennier.[60] Att driva sjukvård i ett gammalt palats blev alltmer svårarbetat och med hälsovårdsmyndigheternas tillstånd och med pengar från tyska lutheraner byggdes Patan hospital, som ett specialiserat distriktssjukhus i Lalitpur söder om Kathmandu med från början 150 vårdplatser.

Det långsiktiga målet för sjukhuset som antogs 1982 var att tjäna som en bas för primärvård i omgivande distrikt och att ge förtur för patienter remitterade från de olika vårdcentralerna i omgivningen. Patan Hospital erbjöd vård på akutintag, allmän och specialiserad öppenvård, samt inneliggande vård inom internmedicin, kirurgi, barnmedicin och obstetrik på basal nivå. Under slutet av 1980- talet hade Patan hospital 200 000 öppenvårdsbesök och i övrigt samma omsättning som ett medelstort svenskt centralsjukhus, men till en betydligt lägre kostnad (cirka sex miljoner SEK/år) och bemanning. Sjukhuset skulle också vara tillgängligt för träning av hälsopersonal på olika nivåer och hade samarbete med både Institute of Medicine och Kathmandu University, som UMN var med att utveckla. Sjukhuset har vuxit alltmer i antal patienter och 2024 hade Patan Hospital 32 0000 öppenvårdspatienter. 2008 startades läkarutbildning genom Patan Academy of Health Sciences (PAHS) med mål att utbilda läkare för tjänstgöring på landsbygden. Innan detta skede hade UMN överlåtit driften av sjukhuset till lokala myndigheter och hälsoministeriet. Redan tidigt drev UMN sköterskeutbildning och är nu också knutet till PAHS.[61]

UMN:s övriga sjukhus

På 60-talet byggde UMN ett distriktsjukhus i Gorkhadistriktet i mellersta Nepal på orten Amp Pipal. Här utvecklade man personal, som övervakade TBC-medicinering, varvid patienterna vårdades inlagda på sjukhuset. Detta vårdade alla typer av patienter - det vi Sverige kallar odelat lasarett. I början av 2000-talet överlämnade UMN Amp Pipal hospital till staten, men drivs nu av en tysk biståndsorganisation.

I Okhaldhunga driver UMN ett distriktsjukhus i ett område mellan Mount Everest och den indiska gränsen. Det har tidigare drivits som ett odelat lasarett men har under 2000-talet byggts ut och tjänar nu som ett specialiserat sjukhus, med utbildning av sjukvårdspersonal. Okhaldhunga Hospital liksom Tansensjukhuset drivs fortfarande av UMN.[62]

Utveckling av den nationella sjukvården

Dessa sjukhus har redan från start varit del i den nationella sjukvården. De ursprungligen fyra sjukhusen som drevs av UMN utgjorde under 1900-talet en fjärdedel av landets sjukvård. De har i många avseende varit föredömen i vårdkvalitet, bemanning och tillgång till utrustning och läkemedel och särskilt tidigt kontaktats av statliga hälsomyndigheter för rådgivning.[63] Antalet sjukhus i Nepal har inte minst under 2000-

[60] *50 Years in God´s Hand. United Missions to Nepal 1954-2004* (United Missions to Nepal, 2004). 34.
[61] Patan Academy of Health Sciences, webbplats. web.pahs.edu.np.
[62] *50 Years in God´s Hand*. 69-71.
[63] Lindell, *Nepal and the Gospel of God*. 165

talet ökat ordentligt, framför allt specialiserade kliniker i de större städerna och i huvudstaden är 80% av sjukhusen privata. I landet finns numera cirka 20 medicinska högskolor för utbildning av läkare och annan sjukvårdspersonal, där flera av lärarna har sin bakgrund i missionssjukvården.

4.4 Primärhälsovård, och förbättrad hälsa

Världshälsoorganisationen WHO hade under en konferens i Alma Ata i Sovjetunionen 1978 poängterat vikten av förebyggande hälsovårdsarbete, och uppmanade alla låg- och medelinkomstländer att utveckla sin primärhälsovård för att uppnå FN:s milleniemål om minskad barna- och mödradödlighet. UMN hakade tillsammans med hälsoministeriet och lokala hälsovårdsmyndigheter på denna intention. Till vart och ett av UMN:s fyra sjukhus hörde ett byhälsovårdsprogram, som i ett med myndigheterna ömsesidigt arbete verkade för att uppnå milleniemålen.

De senaste 50 åren har Nepal genomgått en remarkabel reduktion av dödligheten i demografiska parametrar som är unik för Sydasien. Mödradödligheten räknat som antal kvinnor döda per 100 000 levande födda barn var 1975 1100 personer, men uppgick 2023 till 143 personer. Spädbarnsdödligheten har likaså sjunkit från 106 per 1000 levande födda under 1980-talet till 22 döda 2024. Barnadödligheten har reducerats från 250 barn döda per 1000 levande födda 1975 till 26 dödsfall 2023.

Ändå är dödligheten hög jämfört med Sri Lanka med en mödradödlighet runt 30/100 000 levande födda, motsvarande siffra för Sverige är 4. Denna statistik för afrikanska länder är svår att fånga då den skiljer sig inom länderna, men dödlighet för dessa demografiska parametrar är i allmänhet mycket hög. För Tanzanias fastland gäller exempelvis en mödradödlighet på 147.[64]

Denna kraftigt positiva utveckling i demografiska parametrar i Nepal har skett inte minst tack vare att 50 000 kvinnor (Female Community Health Volunteers - FCHV) frivilligt i byarna såg till att barnen blev vaccinerade samt fick vätskeersättning att dricka vid diarré.[65] Dessa FCHV såg också till att mammorna sökte mödravårdskliniker vid graviditet och blev förlösta av utbildade barnmorskor. UMN hade i början stort inflytande på detta utvecklingsarbete.

Bra bistånd

Byhälsovårdsprogrammet i Palpadistriktet med utgångspunkt från Tansen Hospital analyserades i en Sida-rapport kallad ”Bra Bistånd”. David Millwood och Helena Gezelius tillbringade en vecka med Mirjam Berg, sköterska från Örebro som under 80-talet ledde byhälsovårdsarbetet i Palpa. De framhöll detta arbete som ett mycket gott exempel på just bra bistånd, som bygger på långsiktighet.[66]

[64] National Census Tanzania 2022, Mortality Analysis. Ix.
[65] Annual Report 2019/20 (Nepal Department of Health Services, 2020). V.
[66] David Millwood, Helena Gezelius, *Bra bistånd: en studie av kvalitet i små projekt*. (Sida, 1985)

Missionärerna i UMN stannade i medeltal 7 år, vissa personer hela livet, under UMN:s storhetstid på 1900-talet. De flesta lärde sig också att kommunicera på nepali. Dessa förhållanden skapar förtroende och ger förutsättningar för ett nära samarbete med lokalbefolkningen. Viktigt i detta arbete var också att ha välutbildade och motiverade nepaleser bland personalen. Genom sin blotta närvaro i de olika byarna lärde man känna tongivande personer och tog del av deras olika behov. Bybornas främsta önskemål var vård av djuren samt tillgång till vatten; hälsovård kom längre ner på listan. Byhälsoprogrammet förser inte en by med ett vattensystem förrän idén diskuterats grundligt byborna emellan.[67] De måste forma en vattenkommitté, hjälpa till med anläggningsarbetet och bidra till en reparationsfond, med stöd från UMN:s vatteningenjör i Palpa - en mycket kunnig nepales. Den tid det tar, och det kan dröja år, kan få det att verka som om ingenting händer, åtminstone ur biståndsorganisationens, givarens synvinkel. Men byborna deltar i beslutsfattandet och får en lektion i lokal demokrati genom att delegera hela byns makt till en liten grupp: vattenkommittéen. Genom att vägra ge omedelbar hjälp eller pengar befrämjar byhälsoprogrammet bybornas medverkan.

Även om det var viktigt att lyssna till lokalbefolkningen, kan utländska experter tillföra nytt kunnande. Kraftverksbygget i Andikhola är ett sådant exempel. Byggandet av tunnlar för vattenkraft hade som bieffekt att bevattna risfälten, samt tillföra dricksvatten till byarna, något lokalbefolkningen inte själva funderat ut. Byborna i området har ändå deltagit från början, och detta kombinerade vattenkrafts- och bevattningsprojekt planerades tillsammans med lokalbefolkningen i 3-4 år innan projektstart. Det har dock redan från början varit viktigt för UMN att undvika ”helper syndrome” där givaren bestämmer vad mottagaren skall få.

4.5 Skolutbildning

Tidigt tog UMN också initiativ till att utveckla skolsystemet, som var inspirerat av skolorna i Indien, vilka i sin tur utvecklats utifrån den brittiska skolan, men också från traditionellt hinduiskt utbildningssystem. Nästan alla skolor i början av UMN:s arbete i Nepal var rudimentärt utvecklade, speciellt på landsbygden. Majoriteten av lärarna saknade pedagogisk utbildning och skolorna var bristfälligt uppbyggda. Man försåg många byskolor med lärare, material och modernt pedagogiskt kunnande.[68] Tillsammans med skolmyndigheter har man i några distrikt bistått med lärarutbildning lokalt. Alltfler barn har beretts möjlighet till skolgång även om många flickor alltjämt slutar i förtid.

Vid demokratiseringen 1951 var läskunnigheten i Nepal 2%, men har sedan ökat med en procentenhet per år och var 2023 76%, ojämnt fördelat mellan könen. Fram till 2016 var grundläggande skolutbildning 10-årig och avslutades med ett School Leaving Certificate (SLC). Utbildningen förlängdes sedan med ytterligare 2 år.

[67] Ibid. 186.
[68] Lindell, *Nepal and the Gospel of God*. 195.

Internatskolor

Mahendra Bhawan Girl´s High School startades av UMN 1956 som en internatskola för flickor med en unik läroplan. Dessutom med praktiska inslag där flickorna från överklassen själva fick städa sina rum. Efterhand överlämnades skolans drift till utbildningsdepartementet. Gandaki Boarding School i Pokhara, 200 km väster om Kathmandu hade sin upprinnelse i en lokal internatskola som startade 1966. 1984 byggdes den ut till regional internatskola för västra Nepal och har ett heltäckande akademiskt program. Antalet anställda utgörs av 150 personer, 80 lärare resten stödpersonal. Skolans elever har ständigt ökat och är nu 1000 elever boende i fyra internatbyggnader. 25% av studenterna erhåller stipendier, vilka möjliggör studierna. GBS har utnämnts som en av de bästa skolorna i Nepal och flera elever har fått olika utmärkelser.[69]

Karnali Technical School är en yrkesskola i Jumla i ett mycket isolerat område i nordväst och startades som ett samarbetsprojekt mellan UMN och utbildningsdepartementet. Skolan som erbjuder fullt internat startades med avsikt att utbilda ungdomar från närområdet i teknik, jordbruk, skogsbruk och farmakologi (läran om läkemedel) borde vara känt. Driften av skolan togs över av staten 1995. Non-Formal Education eller vuxenutbildning har utvecklats av UMN sedan tidigt och har blivit ett viktigt inslag i utbildningen inte minst av kvinnor. Utbildningen sker inom praktiska områden, som hälsovård, hygien, barnskötsel, näringslära, småskaligt jordbruk, och så vidare.[70]

4.6 Jordbruksarbete i monsunklimat

Det stora flertalet av nepaleser är jordbrukare även om andelen minskat under åren. Ris är huvudgrödan som odlas på terrasserade fält under vatten. Riset skördas under höstmånaderna och på dessa åkrar odlas under vintern vete. På områden som inte går att terrassera växer hirs och majs.

I många trakter har man svårt att försörja sig på odlade grödor, vilket särskilt under de torra vårmånaderna har bidragit till svält särskilt bland barnen. Redan tidigt gick UMN in för att stödja undernärda och dåligt bemedlade familjer. Genom att skapa jordbruksutvecklingscentra på flera håll i landet, med en central enhet i Pokhara 200 kilometer väster om huvudstaden. På dessa centra erbjuds utbildning att utveckla odlingsmetoderna, i exempelvis förbättrad gödsling och förslag på alternativa grödor för att göra jordbruket mindre sårbart. Djurskötsel och veterinärmedicin har däremot varit områden som folket på landsbygden gärna tillägnat sig, eftersom ohälsa bland boskapen var stora problem. Skog avverkades inte bara till byggnadsmaterial, utan skogen höggs ned till ved, som användes även för matlagning och uppvärmning. Skogsvård blev därför

[69] *50 Years in God´s Hand*. 89.
[70] Ibid. 90.

att angeläget fält att verka inom. Jordbruksutveckling i större skala har de senaste decennierna övertagits av staten. [71]

4.7 Industriutveckling i södra Nepal

Efter att Odd Hoftun färdigställt sjukhuset i Tansen i mellersta Nepal stod han redo att fortsätt med den vision han sedan tidigare haft, att med befintlig arbetsstyrka upprätta en yrkesskola för unga nepaleser. Myndigheter ville dock inte ha några fler missionsskolor, varvid Odd fick idén att vända sig till industridepartementet i Nepal. Dessa myndigheter gav tillstånd att bygga ett industricentrum i Butwal, en marknadsplats på slättlandet och här också träna lärlingar i olika praktiska yrken. I Butwal rinner floden Tinau från bergen ner på slättlandet och vidare in i Indien. Odd med erfarenhet av norsk vattenkraft insåg Tinaus potential för kraftverksbygge, liksom möjligheten att tämja andra av Nepals floder till utbyggnad av vattenkraft.

Butwal Technical Institute

UMN signerade 1962 ett avtal med Nepals regering för utveckling av Butwal Technical Institute. Institutet skulle genom sitt exempel träna, utbilda och uppmuntra unga nepaleser till industribygge och industriellt ledarskap. Tesen blev ”träning under produktion” och denna verksamhet skulle så långt möjligt vara självförsörjande, och bidra till utvecklingen av Nepals infrastruktur inom industri och jordbruk. I avtalet ingick därför även konstruktion av Nepals första vattenkraftverk byggt på basal tunnelteknik utvecklat i Norge. Odd for tillbaka till Norge 1963 och samlade ihop begagnat material att skeppa till Nepal.[72]

Kraftverksbygge

1964 landade 176 ton utrustning i Calcutta och skeppades vidare på tåg och lastbil till Butwal. Materialet var snart på plats och efter tio års arbete togs det en megawatt stora kraftverket i bruk under Butwal Power Company som privat bolag, men överlämnades till regeringen 1979. Fram till 2000 byggdes ytterligare tre vattenkraftverk med tilltagande storlek, det största i Khimti i östra Nepal på 50 megawatt. Detta skedde åter i samverkan med nepalesiska myndigheter och flera skandinaviska företag, som ABB, Kværner och Norsk statkraft. Kraftverket i Andhikhola med ett tunnelsystem som också försett åkrarna med bevattning har vi redan nämnt. Vid denna tidpunkt stod UMN:s kraftverk för 70% av landets elproduktion.[73]

Appropriate Technology

På industricentret i Butwal tillverkades produkter för vattenkraftverken som högspänningsstolpar men även produkter för jordbruk, som turbiner för oljepressar och spannmålskvarnar, liksom möbeltillverkning. Avsikten med detta arbete var att skapa arbetstillfällen och bygga landets infrastruktur. Odd var inspirerad den tysk-brittiske

[71] Ibid. 57–65.
[72] Ibid. 28.
[73] Ibid. 29f.

ekonomen Ernst Friedrich Schumacher som skrev boken ”Small is beautiful”, som bland annat handlar om ”appropriate technology” - en teknik som är anpassad till landets förhållanden.[74] För de flesta låginkomstländer är det stora problemet inte avsaknad av materiella resurser, utan brist på utbildning, adekvat organisatorisk struktur, motivation och disciplin. Denna filosofi genomsyrade lärlingssystemet där ungdomar av båda könen fick lära sig olika typer av hantverk. De antogs efter examination oberoende av religion och familj. De bodde i hostels knutna till missionärerna, vilka också fungerade som handledare och föredömen. Vid BTI:s 25 års jubileum hade 238 ungdomar framgångsrikt genomfört sin lärlingsutbildning. De hade fått arbete både innanför och utanför Nepal, men inte minst startat egen verksamhet, med flera anställda.

4.8 Decentralisering och Nationalisering av UMN

I början av 2000 talet tog UMN:s ledning initiativ till en länge planerad nationalisering av arbetet. Det var dags för nepaleserna att definitivt ta över merparten av utvecklingsarbetet. Detta skedde under en period av inbördeskrig då en maoistgerilla ville ta över makten med våld och avskaffa monarkin. Fred uppnåddes mellan maoistgerillan och regeringsstyrkorna 2006 då kungen avgick och parlamentarism infördes. Under denna period av oroligheter i landet ville den politiska ledningen begränsa alla stora internationella biståndsorganisationer, en princip som sammanföll med UMN:s beslut om nationalisering av arbetet. Mot denna bakgrund reducerade UMN sin kostym drastiskt: industrier på slätten blev privata företag, kraftverken hade redan övergått i statlig ägo och sjukhuset i huvudstaden utvecklades, som tidigare omnämnts till Patan Academy of Health Sciences.

Clusters - lokala integrerade projekt

Efter denna omstrukturering har arbetet under det senaste decenniet fokuserats på 6–8 lokala integrerade projekt på landsbygden, så kallade clusters. Arbetet sker i samverkan med lokala och globala samarbetsorganisationer, inklusive kyrkor, samt kommuner och olika ministerier. Målet är att samverka till ett påverkansarbete för att komma åt grundorsakerna till fattigdom med mottot ”Fullness of Life for all in a Transfomed Nepali Society.” (Ett rikt liv för alla i ett förändrat nepalesiskt samhälle).

UMN betjänar folket i de olika områdena och verkar genom vuxenutbildning av framför allt kvinnor, till hälsa och välbefinnande, att tjäna sitt levebröd och bli ekonomiskt oberoende, integrera ledarskap och rättvisa strukturer, sträva mot jämställdhet och social inklusion, samt verka mot olika typer av handikapp. Projekten motverkar våld i nära relationer, bildar kvinnogrupper, lokal lärarutbildning, jordbruksutveckling, försoningsarbete efter inbördeskriget, samt vill uppnå långsiktigt hållbart miljöarbete.

Kostnaderna för detta utöver landet spridda biståndsarbete uppgick 2024 till 3 594 000 US dollars och finansierades bland annat av ett 25-tal missionsorganisationer från västvärlden, men också via inkomster från UMN:s sjukvårdsarbete. Antalet anställda

[74] Svalheim, *Power for Nepal*. 127.

inom UMN uppgick till 89 nepaleser och fyra utlänningar.[75] I detta antal ingår inte de personer som är anställda av UMN:s två sjukhus.

Sjukvård i Tansen och Okhaldhunga – UMN MDT

I tillägg till det integrerade utvecklingsarbetet i de olika distrikten har UMN bildat en separat organisation för de två kvarvarande sjukhusen i Tansen och Okhaldhunga: UMN-Medical and Development Trust (MDT). Tansen Hospital har en kapacitet på 200 sängplatser, som betjänas av 400 anställda. Antalet missionärer varierar från tid till tid, men har under de senaste åren rört sig om 12 personer, varav de flesta varit läkare. 72 000 patienter behandlades på öppenvårdsmottagning, 11 000 akutfall och 10 000 patienter lades in på vårdavdelning under 2025. Under samma tid utfördes 1223 förlossningar och 6000 kirurgiska ingrepp. Motsvarande siffror för sjukhuset i Okhaldhunga är 50 sängplatser, 150 personal, 780 förlossningar. 28 000 personer sågs på planerad mottagning och 4280 akutfall. Tre utländska och sex nepalesiska läkare har de senaste åren betjänat sjukhuset.[76]

Finansiering av sjukvården

De båda sjukhusen, med sex primärhälsovårdsprogram och tillhörande utbildningsinstitutioner omsätter totalt sex miljoner US dollars. Patientavgifter står för 70% av intäkterna, 23% kommer via gåvor från utlandet och resten från finansiella intäkter och hälsomyndigheterna, som försäkringsintäkter. På utgiftssidan går 65% till de anställda, 22% som bidrag till fattiga patienter.[77]

UMN och UMN-MDT med en mycket omfattande verksamhet som täcker en stor del av Nepal omsätter alltså totalt cirka 10 miljoner dollar.

Trots att omfattningen av UMN:s arbete har minskat drastiskt under de senaste 20 åren framstår UMN redan från sin start som ett gigantiskt föredöme i internationellt bistånd. Nepals infrastruktur har påtagligt utvecklats, liksom demografiska parametrar med inflytande från UMN: s arbete speciellt under 1900-talet.

4.9 Den kristna kyrkan i Nepal – integral mission

Under 50-talet flyttade flera kristna nepaleser in i landet från Indien för att bilda församlingar. Dessa har hela tiden varit ifrågasatta av den hinduiska omgivningen och i perioder varit förföljda för sin tro. Flera pastorer har satts i fängelse för proselyterande verksamhet. Trots detta har - inte minst under perioder av politisk frihet - kyrkorna vuxit, ofta i samverkan med varandra. Om nu UMN har minskat sin kostym under 2000-talet har kyrkorna vuxit desto kraftigare och omfattar nu 2 - 3 miljoner troende. Lika intressant som numerären är de olika kyrkornas utvecklingsarbete i fler regioner. Även om utvecklingen har gått framåt i Nepal är landet fortfarande ett av de fattigaste länderna i

[75] United Mission to Nepal, Annual Report 20204-2025, https://www.umn.org.np/annual-report/ar-2024-25/. 20.
[76] Ibid.
[77] Ibid. 16.

världen. Detta har delvis sin grund i bristande resurser, men också i en omfattande korruption på i stort sett alla nivåer och bottnar i det som på nepali kallas afnu manshe, (den egna människan/familjen/kasten), som innebär en större solidaritet med den egna familjen än med samhället i övrigt. Många kyrkor har tagit sig an dessa utmaningar med brist på mänskliga rättigheter, och andra sociala, problem som prostitution/trafficking liksom drogmissbruk. Detta diskuteras i Integral Mission, en publikation som berör Guds plan för den nepalesiska kyrkan utgiven av UMN och Micah, Nepal.[78]

Integral Mission förändrar samhället

Flera kyrkliga sammanslutningar har också gett sig in i samarbeten av praktisk karaktär för att utveckla samhället. Goda grannar (Asal Chhimekee) är en union av församlingar i centrala Nepal, som inte minst i samband med jordbävningen 2015 bistod med reparation av skolor, vårdcentraler och hushåll. Sansangai (tillsammans) är en sammanslutning av kyrkor som tillsammans med UMN uppmuntrar och utrustar kyrkor att bistå sin omgivning på olika sätt. Pastor Pandey i en by i södra Nepal tog initiativ till ett projekt med trädplantering runt en vårdcentral, i samverkan med lokala myndigheter. Påföljande år hjälpte grannarna till att sätta upp stängsel, för att skydda plantorna från skadedjur, samt bevattna träden. På en tegelstensfabrik såg en kyrka tillsammans med kommuninvånare till att barnarbetarna kunde gå i skola. Ytterligare insatser i Sangsangai-projektet har varit reparation av broar, vattentillförsel, samt förbättrad djurhållning med mera – något som kallas integrerad mission. Även om det i vissa områden fortfarande förekommer viss förföljelse och misstänksamhet mot kristna skapar Sangsangai-insatserna större förståelse för kyrkorna i de olika lokalsamhällena där de är verksamma.[79]

Det arbete som den ekumeniska och internationella biståndsorganisationen United mission to Nepal och den kristna kyrkan i Nepal har utfört är på flera sätt unikt och ett föredöme för internationellt missionsarbete. I ömsesidig samverkan med olika departement och lokala krafter har UMN byggt infrastruktur och bidragit till utveckling av landet inom hälso- och sjukvård, skolutbildning, jordbruk och industriutveckling. Inflödet av ekonomiska resurser från internationella aktörer har varit begränsat, och nepaleserna har i stor utsträckning varit med att finansiera arbetet själva, inte minst genom patientavgifter på sjukhusen. Den inskränkning som myndigheterna initierade mot UMN:s församlingsgrundande verksamhet har gett den nepalesiska kyrkan ansvar att själva grunda sina församlingar och därmed växa i sin uppgift, i stort sett oberoende av utländska missionärer.

Med detta sagt är det kristna arbetet i Nepal exempel på vad Gud kan göra genom människor som tar sin kallelse på allvar och älskar Herren sin Gud med hela sitt hjärta, själ och förstånd och sin nästa som sig själv.

[78] *Integral Mission: God's plan for Nepal and The role of Nepali church* (UMN/Micah Nepal, 2020). 98-121.
[79] Ibid. 133–139.

5. Slutsatser och rekommendationer

Sverige bidrar årligen med 53 miljarder kronor till biståndsinsatser till låg- och medelinkomstländer. Internationellt bistånd från främst Världsbanken och IMF uppgår årligen till 1 000 miljarder dollar, främst till länder i Afrika söder om Sahara. Till följd av att många av de afrikanska länderna saknar välfungerande infrastruktur har dessa pengar inte lett till den utveckling och fattigdomsbekämpning som biståndsgivarna avsett. I denna rapport har vi mer ingående analyserat några trosbaserade biståndsorganisationer, som står för självstyre och entreprenörskap.

Brist på samverkan med och mellan trosbaserade organisationer har lett till misslyckanden i biståndet, inte minst i Afrika. Biskop Abednego Keshomshara verkar genom sin avhandling ”En teologi för fattigdomsbekämpning i Tanzania – på jakt efter en kristen socioekonomisk och politisk vision” skapa en modell för utvecklingsarbete i Afrika. Den kristna tv-stationen SAT-7 bidrar genom sina mediekanaler och sitt påverkansarbete till att skapa en bättre framtid för nästa generation i Mellanöstern och Nordafrika. United Mission to Nepal har genom sin ekumeniska struktur i stor utsträckning bidragit till landets utveckling genom ett nära samarbete med respektive myndigheter, och verkat som föredöme i utvecklingen av landets infrastruktur, hälsovård, samt för den inhemska kyrkan.

Rekommendationer

Dessa tre angivna exemplen från biståndsfältet pekar på följande förhållanden som politiker, biståndsorganisationer och andra beslutsfattare bör beakta vid planering av sina arbeten:

- Uppmuntra till samverkan mellan kyrkor och missionsorganisationer i ekumeniska strukturer
- Arbeta genom lokalt och nationellt ledarskap
- Verka genom småskalighet enligt Schumachers principer genom anpassad teknologi
- Inrikta sig på långsiktig planering
- Utveckla länders infrastruktur
- Samverka med relevanta nationella myndigheter, till vilka de olika organisationerna visar på hög etik och högtstående moraliska värderingar

Källor

Offentligt material

Policyramverk för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd, Regeringens skrivelse 2016/17:60.

Litteratur

50 Years in God´s Hand. United Missions to Nepal 1954-2004 (United Missions to Nepal, 2004.

Ascott, Terence. *Dare to believe! Stories of Faith from the Middle East.* Wipf & Stock, Eugene, 2021.

Clark, William Roberts; John A. Doces, Robert Woodberry. "Aid, Protestant Missionaries, and Growth". University of Illinois at Urbana- Champaign, 2005.

Gudmundson, Per. "Vi kan inte rädda Afrika med bistånd", *Göteborgs-Posten*, 4 december 2020.

Keshomshara, Abednego. A Theology of Poverty Reduction in Tanzania: A Quest for Christian Socio-economic and Political Vision. Doktorsavhandling, Kirchliche Hochschule, Wuppertal/Central Tanganyika Press, 2008.

Khanal BP, Durga P Khanal, Mark Galpin, et al. *Integral Mission: God's plan for Nepal and The role of Nepali church.* UMN/Micah Nepal, 2020.

Koutonin, Mawuna Remarque. *Silicon Africa – One Love Africa,* 2014.

Lindell, Jonathan. *Nepal and the Gospel of God*. United Mission to Nepal, 2002.

Lundström, Klas; Kajsa Ahlstrand, Jan-Åke Alvarsson, Göran Janzon (red). *Svensk Mission och kyrkorna som växte fram.* Artos, Skellefteå, 2021.

Mangalwadi, Vishal. *The Book that Made your World; How the Bible Created the Soul of Western Civilization.* Thomas Nelson, Nashville, 2011.

Millwood, David; Helena Gezelius. *Bra Bistånd*. Sida, 1985.

Moltmann, Jürgen. *The Crucified God.* Augsburg Fortress Publishing, Minneapolis, 2015.

Moyo, Dambisa. *Dead Aid – Why Aid is not Working and How There is Another Way for Africa*. Penguin Books, London, 2010.

Mugambi, Jesse. *From Liberation to Reconstruction: African Christian Theology After the Cold War.* East African Educational Publishers, 1995.

Nürnberger, Klaus. *Beyond Marx and Market: Outcomes of a Century of Economic Experimentation.* Zed Books, 1998.

Rodney, Walter. *How Europe Underdeveloped Africa*. Verso Books, London, 2018.

Svalheim Peter. *Power for Nepal; Odd Hoftun and the History of Hydropower Development.* Martin Chautari, Kathmandu, 2015.

Waruta, Douglas W. "Serving the African Church in the 21st Century" *Makumira Theological Journal*, 1997:2.

Westerhof, Arleen. *A European Africa Agenda 2025–2100.* Sallux, Amsterdam, 2024.

Internetkällor

The Group for Analyzing and Measuring Attitudes in Iran, http://gamaan.com

National Census Tanzania 2022, Mortality Analysis, https://www.nbs.go.tz/uploads/statistics/documents/en-1752867160-Mortality%20Analysis.pdf

Nepal Department of Health Services, Annual Report https://giwmscdnone.gov.np/media/pdf_upload/DoHS-Annual-Report_2076-77_1vwny82.pdf

Open Aid, https://www.openaid.se

Patan Academy of Health Sciences, https://web.pahs.edu.np

SAT-7, www.sat7.org

Svenska missionsrådet, www.smc.global

World Health Organization, Researching violence against Women: A Practical Guide for Researchers and Activists. https://www.who.int/publications/i/item/9241546476

United Mission to Nepal, www.umn.org.np